

1. Архипова С. П. Організаційно-педагогічні аспекти надання освітніх послуг в умовах «університет третього віку» <http://iconf.univer.ch.ua/attachments/article/3/od-2012-s-6.pdf>
2. Михайлин В. «Третий возраст» приходит в университеты. Журнал «60 лет - не возраст» http://www.3vozrast.ru/article/society/third_age/9591/
3. Саврилова Ж. «Університет третього віку – панацея від самотності» тижневик «Слово Просвіти» <http://natanell.livejournal.com/4325.html>
4. Проблеми людей похилого віку: соціально-педагогічний аспект. Вісник Луганського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. <http://book.net/index.php?p=article&id=7939>
5. Тюптя А. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика. Навчальний посібник, 2008. http://www.pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsialna_robota_tyuptylt
6. Шевчук Н. Специфіка соціальної роботи з людьми похилого віку Освіта регіону №3, 2011. <http://www.social-science.com.ua/article/597>

Найдьонов Олександр Григорович, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України

УДК 101:314/316:378+141

ВИЩА ОСВІТА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЕНТРОПІЇ

Ентропія вищої освіти як соціального інституту- це міра його відхилення від еталону свого функціонування. Якість освіти є показником вміння суспільства привести у відповідність з природою суспільство і людину, зміст і форму навчання. Це означає, що, крім навчання позитивним науковим знанням, вища освіта повинна дбати про підвищення етичного рівня фахівців.

Ключові слова: вища освіта, соціальна ентропія, негентропія, якість вищої освіти, якість освітньої діяльності, соціальний інститут

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ В КОНТЕКСТЕ ТЕОРИИ СОЦИАЛЬНОЙ ЭНТРОПИИ

Энтропия высшего образования как социального института – это мера его отклонения от эталона своего функционирования. Качество образования – это умение общества привести в соответствие с природой общества и человека, содержание и формы обучения. Это означает, что кроме обучения положительным научным знаниям, высшее образование должно заботиться о повышении нравственного уровня специалистов.

Ключевые слова: высшее образование, социальная энтропия, негентропия, качество высшего образования, качество образовательной деятельности, социальный институт

HIGHER EDUCATION AS A SOCIAL INSTITUTION IN THE CONTEXT OF THE THEORY OF SOCIAL ENTROPY

Entropy of higher education as a social institution is a measure of its remoteness from the optimal level of its functioning. One of the most characteristic features determining the level of entropy in higher education is the quality of education activity and the quality of education. In a philosophical sense, the quality of education is an indicator of the ability of society to bring into conformity with the nature of society and human the content and form of learning. Human nature is corporeal and spiritual. This means that besides of learning a positive scientific knowledge, higher education is to take care of raising the ethical level of professionals.

Keywords: higher education, social entropy, negentropy, the quality of higher education, quality of educational activities, social institution

Існує низка сфер людської життєдіяльності, до яких постійно прикута увага держави і громадянського суспільства, що обумовлено їх важливістю для нормального функціонування соціуму. Однією з таких сфер є вища освіта в загальній системі української освіти. Вища освіта є важливим і необхідним елементом суспільного життя сучасного цивілізованого людства. Вона є як показником

рівня соціального розвитку, так і критерієм місця суспільства серед інших суспільств планети. Це пов'язано з тим, що вища школа є одним із найпотужніших соціальних інститутів.

Дослідження соціальних інститутів пов'язане з іменами відомих класиків філософської й соціологічної думки. Так, О. Конт вважав, що суспільство складається з родини, держави та релігії. Багатостороння природа соціального інституту визначає різні тлумачення його ролі та суті, які з'ясовували такі зарубіжні та українські дослідники як Г. Спенсер, Е. Дюркгайм, М. Вебер, Л. Ворд, Ф. Гіддінгс, Т. Парсонс, П. Сорокін, В. А. Матусевич, О. І. Полтавська, Я. Щипанський, П. Штомпка, С. О. Макеєв, Дж. Герберт, П. Бергер, Т. Лукман та ін. Таким чином, соціальний інститут є важливим та надзвичайно складним соціальним утворенням, природа якого розуміється в залежності від методологічної позиції соціологів і філософів.

Вища школа, як соціальний інститут, стала об'єктом наукового аналізу багатьох дослідників: В. Загороднюка, А. Ємельяненко, Р. Капченко, М. І. Михальченка, З. Ф. Самчука, В. М. Ткаченко, О. К. Шевченко, В. І. Рябенко, В. Ф. Баранівського, М. П. Лукашевича, О. В. Уваркіної, О. І. Бульвінської, Л. І. Зязюн, К. О. Ващенко, Т. В. Андрущенко, Л. М. Червоної, М. В. Сгупова, Н. М. Невмержицької, О. О. Якуби, О. Л. Сидоренко та ін. Їх дослідження дозволяють набагато краще зрозуміти роль, статус та значення для успішної життєдіяльності суспільства української вищої школи, яка обумовлена його важкою та суперечливою трансформацією з тоталітарного стану в демократичний, і прагненням до повноцінної інтеграції в світове співтовариство.

Як певний підсумок продуктивних зусиль у царині філософського дослідження соціальних питань вищої освіти є наступне формулювання: «Університет – це багатофункціональний соціальний інститут. Він є механізмом підготовки спеціалістів різних рівнів, у тому числі вищої кваліфікації, а також і механізмом трансляції культурних цінностей суспільства й різних поколінь, механізмом соціалізації молоді тощо. Чим більше молоді проходить через ВНЗ, тим більший його соціальний ефект, тим більше суспільство отримує свідомих, соціально зрілих громадян» [1, с.24].

Вища школа є найважливішим структурним компонентом національної системи освіти в цілому. Загальноукраїнська криза створила нагальну потребу перебудувати як зміст, так і форми освітнього процесу на всіх його щаблях, з метою переходу до моделей освіти, що адекватні демократичному влаштуванню соціуму, розвиненому громадянському суспільству. Однак, за полем зору вчених залишилося питання, в який спосіб вища школа здатна зробити свій внесок у власне самооздоровлення, що неминуче приведе до загального оздоровлення соціального організму.

Одним із теоретичних засобів, який може позитивно вплинути на покращення ситуації в українській вищій освіті, є евристичні можливості теорії соціальної ентропії. З цієї теми найбільш загальними і найбільш відомими, принаймні в колі вітчизняних філософів і соціологів, є роботи К. Бейлі «Теорія соціальної ентропії» [2] та М. Форсе «Малоймовірний порядок: ентропія соціальних процесів» [3]. Проблеми соціальної ентропії розглядаються відомими українськими суспільствознавцями серед яких, в першу чергу, варто назвати Л. Бевзенко, І. Добронравову, Ю. Канигіна, Г. Калитича, В. Мазур, Г. Нестеренко, М. Ожеван, Л. Пріснякову, О. Скомаровську, Т. Черненко, О. Чернишенко та інших. Однак, по відношенню до вищої школи таких досліджень немає.

Метою статті є дослідження функціонування вищої освіти як соціального інституту в контексті теорії соціальної ентропії в умовах української соціальної кризи, шляхи поліпшення якості освітньої діяльності.

Американський соціолог з Лос-Анжелесу К. Бейлі застосовує поняття «ентропія» для визначення стану системи суспільних зв'язків. Еквівалентом ентропії для нього є ступінь якості життя в певному соціумі – чим нижче якість, тим вище ентропія. Для заміру рівня ентропії соціуму К. Бейлі вибудував цілий ланцюжок взаємопов'язаних змінних: глобальних (населення, інформація, рівень життя, технологія, організація, середовище проживання), константних мікроперемінних (стать, раса, вік) і змінних мікроперемінних (прибуток, освіта, місце проживання, звички, робота тощо).

Соціальну ентропію розуміють багатосторонньо:

- як кількісну та якісну невизначеність стану суспільної системи, при якій подальший процес її розвитку може мати різні результати;

- як міру відхилення соціальної системи або її підсистеми від еталонного (нормального, очікуваного) стану, коли відхилення проявляється в зниженні рівня організації, ефективності функціонування, темпів розвитку системи.

Бачинін В. А. дає наступне визначення: «Соціальна ентропія – це динаміка розпаду об'єктивних і суб'єктивних нормативно-ціннісних структур, що супроводжується ослабленням або повною атрофією їх соціалізуючих і регулятивних функцій» [4, с.341]. На відміну від закордонних авторів,

вітчизняні дослідники, наприклад, Ю. М. Канигін і Г. І. Калітич, тлумачать ентропію як міру віддаленості людської спільноти від оптимального рівня свого функціонування [5]. Саме таке розуміння і будемо вкладати в розуміння терміну «соціальна ентропія». Тобто ентропія вищої освіти як соціального інституту, це міра його відхилення від еталону свого функціонування.

Звідки нам знати, який еталон функціонування вищої школи? Він закладений, в першу чергу, в юридичних актах, зокрема нещодавно прийнятому «Законі про вищу освіту». Однак, ним не вичерпується. На еталон ще впливає традиція, світогляд та цінності певного суспільства. Він також обумовлюється метою цього соціального інституту – підготовкою кадрів найвищої кваліфікації.

Для досягнення вказаної мети вища освіта покликана виконати і врегулювати у власному функціонуванні наступне суспільне завдання за такими напрямками:

- навчальна діяльність (організаційна, методична);
- наукова діяльність.

Для аналізу будь-якої соціальної реальності теорія соціальної ентропії має свій понятійний апарат. У працях Вальтера Б. Міллера, Дж. Ротштейна, Уолтера Баклі, Орріна Клаппа та ін. аналізується організація соціуму в термінах ентропії і негентропії, головний зміст яких подаємо у вигляді таблиці:

Негентропія	Ентропія
порядок, лад	безладдя
нерівновага	рівновага (нейтралізація)
неоднорідність	однорідність
нерівність	рівність (одноманітність)
нестабільність	стабільність (застій)
знання	незнання

Спробуємо застосувати понятійний апарат теорії соціальної ентропії до аналізу еталону вищої освіти, осердям якого є якість освітньої діяльності. Приведення до еталонного стану навчальної діяльності регулюється цілим комплексом механізмів вищої школи. Найбільш наочним із них є розклад занять, який складає і коригує по потребі відповідний структурний підрозділ навчального закладу. Еталоном виступає чіткий навчальний план, який окреслює календарну організацію навчальних семестрів, екзаменаційних сесій, перелік, обсяг і послідовність викладання навчальних дисциплін. Він розміщується на сайті навчального закладу, на оголошеннях біля деканату, в методичних матеріалах, які видаються студентам, особливо заочної форми навчання тощо. Наочність графіку навчального процесу, який співпадає з навчальним планом, означає, що навчальна діяльність вищого навчального закладу у цьому сегменті співпадає з еталоном організаційної складової в навчальній роботі. Чим більше неясності, непрозорих і незрозумілих для учасників освітнього процесу і суспільства в цілому речей, тим більша ентропія вищої освіти.

Найточнішим показником ентропії навчального процесу є погіршення якості навчання. У багатьох країнах світу якість навчання вищої освіти вимірюється зовнішньою і внутрішньою оцінками. Зовнішня оцінка дається роботодавцями, до неї також відноситься складання різноманітних рейтингів за сукупністю показників на національному і міжнародному рівнях. Внутрішня оцінка робиться керівництвом навчального закладу для контролю за станом навчального процесу, його коригування та усунення недоліків.

Після прийняття Закону України «Про вищу освіту» (01.07.2014) забезпеченню якості освіти в Україні присвячено V розділ. Стаття 16 Закону визначає систему забезпечення якості вищої освіти в Україні, яка складається із:

- 1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);
- 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;
- 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [6].

Поява нового Закону пов'язана з кризовими явищами у сфері вищої освіти, тобто ентропія діяльності вищих навчальних закладів почала досягати критичного рівня. Сам по собі закон, яким би хорошим він не був, не запрацює, якщо не привести у відповідність усі складові діяльності вищих навчальних закладів. Збільшення негентропії ефективності дії Закону і, відповідно, українських ВНЗ полягає у приведенні до ладу наступних параметрів:

1. Потрібно включити соціальні механізми мотивації студентів, викладачів, роботодавців, урядових та неурядових організацій з підвищення якості освіти, які нині майже відсутні. Світовий досвід свідчить, що основним споживачем освіти є студент і роботодавець. Чим більша орієнтація на студента і роботодавця як основного споживача освіти, тим більша ймовірність, що якість освітньої діяльності почне поліпшуватися. До речі, Закон визначає останнє поняття наступним чином: «(24) якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань» [6].

2. Світовий досвід також свідчить про прямий зв'язок між якістю освітньої діяльності вищих навчальних закладів і обсягами коштів, отриманих ними. Потік студентів в навчальні заклади з якісною освітньою діяльністю дуже високий. Спеціаліст з гарною освітою користується великим попитом у роботодавців і гарантовано працевлаштується на хорошу посаду з високою оплатою. Тут прямий зв'язок – висока якість освіти – висока оплата праці. Це суттєвий соціальний механізм мотивації навчальним закладам для їх розвитку, об'єктивної самооцінки тощо.

Вищі навчальні заклади, які фінансуються з державного бюджету, незалежно від якості освіти, яку вони надають, втрачають мотивацію для поліпшення якості освітньої діяльності. Чим більший егалітаризм у фінансуванні ВНЗ, чим менше враховуються показники якості освіти, тим більше відхилення від еталону якості оптимального функціонування закладів освіти.

3. У новому законі маємо визначення дуже важливого поняття: «(23) якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти» [6].

Якщо розглядати зміст поняття «якість вищої освіти», то він намагається врахувати європейський досвід. Вводиться така ознака як компетентність випускника. Це зроблено з урахуванням світового досвіду [7]. В більшості випадків європейці виділяють 8 компетенцій, якими повинен володіти кожен випускник:

- 1) компетенція в галузі рідної мови;
- 2) компетенція в галузі іноземних мов;
- 3) математична і фундаментальна природничо-наукова і технічна компетенція;
- 4) комп'ютерна компетенція;
- 5) навчальна компетенція;
- 6) міжособистісна, міжкультурна, міжконфесійна і соціальна компетенції, а також громадянська компетенція;
- 7) компетенція підприємництва;
- 8) культурна компетенція [8, с.16].

Тому шкала «компетентність-некомпетентність» студента може стати інструментом у замірі якості вищої освіти. За новим Законом «(13) Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [6].

Важливим є пошук і інших шкал для оцінки рівня вищої освіти чи, іншими словами, всього того, що можна розмістити на шкалі «негентропії-ентропія». Наявність цієї шкали у вищій освіті дозволяє судити про наближення, чи, навпаки, відхилення від еталону. Відсутність шкали ускладнює, фактично унеможлиблює визначення соціальних, організаційних, навчальних позначок моніторингу якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та покращення якості вищої освіти.

4. На даний момент немає жодних процедур стратегічного планування розвитку університетів. Мова йде про програму розвитку вищого навчального закладу. Існуючі програми університетів, якщо вони не передбачають терміни, зміст та виконавців, є пародією на такого роду документи. Як в українському суспільстві сьогодні немає ясного загальноприйнятого бачення суспільства, яке ми хочемо побудувати, так і в системі вищої освіти відсутні програми підвищення рівня якості освіти. Ентропія в якості вищої освіти буде зростати, якщо система забезпечення якості освіти буде спрямована на контроль, тиск і покарання тих, які не відповідають встановленим критеріям. Негентропії буде зростати у випадку, якщо зусилля усіх зацікавлених суб'єктів будуть спрямовані на допомогу ВНЗ у досягненні високої якості освіти.

5. Законом передбачається створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. На даний момент існуючі процедури забезпечення якості не є прозорими для зацікавлених осіб, установ, споживачів і

спостерігачів: студентів, батьків, громадян, депутатів, міжнародних експертів тощо. Зменшенню ентропії сприятиме організація повного доступу громадськості до засідань і рішень передбачених установ. Зокрема, обов'язковий доступ усіх бажаючих на засідання (обмеженням може бути кількість вільних місць), трансляції їх по телебаченню та в Інтернеті.

Ентропія в діяльності установ, створених для поліпшення якості освіти в Україні буде тим меншою, чим більшою буде їх незалежність від суб'єктів, що приймають участь у його формуванні. Відсутність переліку конкретних установ та їх задач, що слідкують за якістю освіти їх неузгоджені дії та велика кількість процедур оцінок якості освіти призводять до знецінення відповідних процедур. Статистична природа звітності вимагає перегляду, оскільки не відображає реальну якість вищої освіти, заслуги і досягнення вищих навчальних закладів, які мають стати важливішими ніж офіційне звітування про них. Визначальним критерієм має бути не звіт навчального закладу про якість вищої освіти, а її зовнішня оцінка.

Згідно Закону України «Про вищу освіту», Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти буде об'єднувати в собі два окремі підрозділи: Вищу атестаційну комісію та Державну атестаційну комісію. Тепер функції контролю з цих установ повністю перекладаються на Агентство, відповідно Всеукраїнська атестаційна комісія ліквідується. Як буде функціонувати новий контролюючий орган важко спрогнозувати. Негентропія його діяльності буде залежати від того, наскільки реально різномірним буде його склад і джерела фінансування.

Актуальним залишається філософське визначення якості освіти. Якість освіти є показником вміння суспільства привести у відповідність з природою суспільства і людини зміст і форми навчання.

Настає епоха інформаційного суспільства. Для нього характерні небачені раніше швидкості й обсяги обміну між людьми інформацією. Незалежно від місця свого перебування, у режимі реального часу люди, які мають доступ до телебачення чи Інтернету можуть спостерігати за якоюсь подією в іншому куточку світу. У нових соціальних умовах на перевірку інформаційних повідомлень може не бути часу, а якщо почати перевіряти, то актуальність повідомлення зійде нанівець. Тому інформаційні комунікації суспільства залежать не тільки від фахової підготовки фахівців, які її забезпечують, а від їх морального рівня. Повідомлення правдивої інформації, правдивих знань, як того вимагає теорія соціальної ентропії, по горизонтальним і вертикальним інформаційним каналам держави і суспільства дасть змогу українському уряду та іншим відповідальним працівникам приймати правильні й своєчасні рішення, а суспільству і людям розвиватися.

Такий підхід вимагає від вищої освіти України серйозних світоглядних змін. Пов'язані вони з тим, що природа людини найкраще викладена у текстах релігій одкровення: Ведах, Авесті, Біблії, Корані [9]. Ігнорування природи людини в процесі організації освіти веде до прямо протилежних результатів: замість просвітлення знаннями, розум людини затьмарюється незнанням (на зразок, наука – засіб вирішення усіх проблем суспільства), або як сказано у Біблії: «тоді кожна людина дуріє в своєму знанні» [10]. Незнанням людини є її правильна поведінка, спосіб життя, оскільки неправильні дії людини можуть шкодити, а то й бути згубними для неї самої, суспільства та людства. Криза вищої освіти полягає в тому, що вона намагається наповнити студента тільки знаннями про природу, в той час як істинно важливим знаннями для людини є знання її життя у відповідності з власною суттю.

Важливість спрямування головного впливу освіти саме на формування етичної поведінки людини ще в епоху індустріального суспільства підмітив Т. Малтус. Він писав: «Освіта належить до числа тих благ, якими може користуватися кожен, не тільки не заподіюючи цим шкоди іншим, але, навпаки, доставляючи їм користь... поведінка освіченої людини служить прикладом для всіх оточуючих і сприяє поліпшенню їхнього становища, наскільки це можливо досягти засобом індивідуального впливу. Протилежна поведінка, що обумовлена поганим вихованням і невіглаством, робить зворотний вплив» [11, с.407]. Яскравим прикладом прояву освітнього недоліку пов'язаного з браком етичної підготовки фахівців, є сьогодення ситуація в Україні. В управлінні державою стояли донедавна люди, які мали гарну фахову підготовку, але факт того, що країна доведена до кризового стану по всіх напрямках (демографічному, соціальному, економічному, військовому, екологічному та ін.) свідчить про необхідність формування та підняття рівня моральної підготовки майбутніх фахівців, яке здатне суттєво вплинути на покращення якості вищої освіти і, як наслідок, якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

– теорія соціальної ентропії, її понятійний апарат має достатній евристичний та теоретичний потенціал для успішного покращення якості вищої освіти в Україні;

© **Погорелова О. О., Підгорна К. В.**

– криза якості вищої освіти криється як у недостатньому розумінні філософської суті «якості освіти», так і у відсутності еталону (шкали «негентропії-ентропії») освітньої діяльності ВНЗ, яка б забезпечувала високу якість освіти;

– якість освіти є показником вміння суспільства привести у відповідність з природою суспільства і людини зміст і форми навчання;

– еталоном вищої освіти є формування етичної поведінки людини та наукових і професійних знань та компетентностей у відповідності з її суттю та цивілізаційними надбаннями людства, що сприятиме збереженню роду людського на планеті.

Подальші дослідження полягають у пошуку засобів емпіричних замірів та індикаторів якості вищої освіти та у формуванні етичної компетенції фахівця у відповідності до етичного еталону викладеному в текстах релігій одкровення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді: монографія / кол. авт.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 318 с.
2. Bailey K.D. Social Entropy Theory. – New York, 1990. – 318 p.
3. Force M. L'ordre improbable. Entropie et processus sociaux. – Paris, Presses Universitaires de France 1989. – 249 p.
4. Бачинин В. А. Социология [Текст]: академ. курс / В. А. Бачинин; Ассоциация «Юридический центр». – СПб.: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – 869 с.
5. Каныгин Ю. М. Основы теоретической информатики [Текст] / Ю. М. Каныгин, Г. И. Калитич. – К.: Наукова думка, 1990. – 232 с.
6. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
7. Проблеми якості вищої освіти: монографія / К. Корсак [та ін.]; Академія педагогічних наук України; Ін-т вищої освіти; [редкол.: В. Кремень, В. Андрущенко, В. Луговий та ін.]. – Київ: Педагогічна думка, 2007. – 233с.
8. Хуторской А. В. Образовательные компетенции в дидактике и методиках личностно ориентированного обучения // А. В. Хуторской; Известия МСАО им. Я. А. Коменского. – 2004. – № 2. – С. 12-19.
9. Найдьонов О. Г. Типология форм знания // О. Г. Найдьонов; Сучасне буття філософії: філософія в єдності культурно-історичного процесу [Текст]: зб. статей наук.-практ. конф., 27-28 листопада 2012 р., м. Дніпропетровськ. – Д.: Національний гірничий університет, 2013. – С. 79-89.
10. Єремія. 10:14.
11. Малтус Т. Р. Дослідження закону про народонаселення / Т. Р. Малтус; Пер. з англ. В. Шовкун. – Київ: Основи, 1998. – 535с.

Погорелова Олена Олександрівна, кандидат філософських наук, старший викладач кафедри гімнастики, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Підгорна Катерина Володимирівна, магістр Інституту фізичної культури та реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК-37.011.33

ВЛИЯНИЕ ВОСТОЧНЫХ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ НА ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ ЗДОРОВЬЯ

Кризис культурных ценностей технически обустроенного мира западного общества породил интерес европейских и отечественных ученых к культурным ценностям стран Азиатско-Тихоокеанского региона. В статье анализируется влияние восточных оздоровительных систем, в настоящее время широко популяризирующиеся, на формирование культуры здоровья современных европейцев.